

TEKEL direnişisi ve SDP'nin politik çizgisi üzerine

Egemenlerin yıllardır şovenist söylemlerle kışkırttıkları Türk işçinin yanı başında aynı sorunla malul olan Kürt işçiyi görmesinden daha sağlam bir enternasyonalist eğitim herhalde olamaz. Kürtlerin terörist olduğuna ait egemen sınıf mitosunu, Tekel direnişindeki anlamlı yan yana gelişle birlikte darmadağın olmuş durumda. Oklar artık sınıf kardeşlerine değil ortaklaşa bir biçimde hükümete yani burjuvaziye dönmüş durumda. Direnişin belki en orijinal, en önemli ve burjuvaziye en fazla korkutan yanı da bu.

RIDVAN TURAN

Tekel direnişinde önemli bir noktaya gelindi. Hükümetle sendikalar arasındaki görüşmelerden uzlaşma çıkmadı. Buna karşılık işçiler yeniden açlık grevine başlarken, 4 Şubat'ta yapılması planlanan uyarı grevi de gündemleri işgal etmeye başladı. Bu güne kadar işçilerin sürdürdükleri mücadelenin çok önemli kazanımları olsa da bu, sonucun mutlak başarılı olacağı anlamına gelmiyor. Direniş yolu bundan böyle hiç olmadığı kadar çok mayınla döşeli olacak. Devletin ajanı, polisi bir kısım sarı sendikacı ile birlikte direnişin sonlandırılması için çoktan canı gönülden çalışmaya başladı. Tekel işçisi sürdürdüğü militan direniş hattı ile devlete olduğu kadar sendikal bürokrasiye de önemli mesajlar ilettiği durumda. Bütün cılızlığı ve parçalanmışlığına karşın sosyalist grupların işçilerle sürdürdüğü dayanışmacı ilişkinin de son derece önemli olduğu açık. Direnişin hemen bütün sloganlarının bizim kullandığımız sloganlar olması durum hakkında zaten yeterli ip ucu veriyor.

Bir diğer yandan, Tekel direnişinin farklı yerlerden gelen işçilerce oluşturulmuş olan kozmopolit yapısı direnişin bir diğer önemli yanı. Trabzon'dan gelen işçi ile, Bitlis'ten gelen işçinin ortak bir amaç doğrultusunda omuz omuza burjuvazinin hükümetine karşı takındıkları tutum gerçekten son derece önemli. Egemenlerin yıllardan bu yana şovenist söylemlerle kışkırttıkları Türk işçinin yanı başında aynı sorunla malul olan Kürt işçiyi görmesinden daha sağlam bir enternasyonalist eğitim herhalde olamaz. Kürtlerin terörist olduğuna ait egemen sınıf mitosunu, Tekel direnişindeki anlamlı yan yana gelişle birlikte darmadağın olmuş durumda. Oklar artık sınıf kardeşlerine değil ortaklaşa bir biçimde hükümete yani burjuvaziye dönmüş durumda. Direnişin belki en orijinal, en önemli ve burjuvaziye en fazla korkutan yanı da bu.

Aklımda yanlış kalmamış ise, Zonguldak maden işçilerinin "Zonguldak Botan el ele" slo-

ganının atıldığı 1990 yılından bu yana bu ölçüde enternasyonalist bir içeriğe sahip bir işçi direnişisiyle karşılaşmamıştık. Devlet işçilerin bu yaklaşımlarını, ekonomik hak taleplerinden çok daha tehlikeli görmüş tüm yol ve yöntemleri kullanarak, sendikacıları satın alarak bu büyük direniş sonlandırmayı başarmış ve derin bir oh çekmişti.

Bugün ise Tekel direnişisi sonucundan bağımsız haklı bir övgüyü şu an hak etmiş ve bu biçimiyle sınıf mücadelesi tarihine de adını şimdiden yazdırmıştır.

TEKEL DİRENİŞİ VE SOL

Bir diğer yandan bu direniş sosyalist sol açısından da önemli. Esasında Fehmi Bayraktaroğlu'nun da isabetle tespit ettiği gibi direniş bir bütün olarak sınıf mücadelesinin bugünkü nesnel durumuyla olduğu gibi, bizim öznel durumlarımızla da ilgili çok kıymetli değerlendirme olanakları sağlamakta. Yani bir biçimde kendi eksiklerimizi açık seçik aynada görebilmemiz için ideal bir ortam yaratmış durumda.

Peki biz bu aynada kendi suretimizi nasıl görüyoruz? Eksikliğimiz var mı? Varsa nedir?

Eksiklerimizden birisi çok parçalı halimizdir. Bu durum sosyalist solun ciddi bir alternatif olmasını engellemektedir. Daha güçlü bir sosyalist hareket daha iyi sonuçların daha kısa sürede alınmasını sağlayabilirdi. Bu tespiti ilk ziyaret ettiğimiz çadırdaki sohbetimiz sırasında bir kadın işçi yapıvermişti. Bize, bu haklı tespit karşısında söylenecek bir söz kalmadı. Bir diğer eksikliğimiz sistemli ve süregelen bir işçi sınıfı çalışması yapmak noktasındaki eksikliklerimizdir. Önemli işçi çalışmalarımıza karşın süregelenlik sağlamak noktasında eksikliklerimizle yüzleşmemiz gerekmektedir. 4 yıl önce Soco-tab direnişinin ardından 1 Mayıs kortejimizin çoğunluğunu oluşturan işçi kadınların belki pek azı bizimledir. Buna benzer azımsanmaz örnekten bahsedebiliriz. Buna karşın Tekel direnişisi yeni ve daha gerçekçi bir sınıf çalışması yapmak için saflarımızda hem önemli bir bilinç ve hem de önemli bir motivasyon oluşturdu.

Sınıf mücadelesinin bütünlüklü bir süreç olduğuna ilişkin sahip olduğumuz politik tespitleri, Tekel direnişisi sayesinde geliştirdiğimiz pratik eylemlerle sınıma olanakları elde ettik. Kürt ulusal mücadelesi ile işçi sınıfı mücadelesi arasındaki, bizim için kısmen varsayımsal olan diyalektik ilişkiyi, pratiğimizle hayata geçirmek için adımlar attık. Tekel direnişisi nedeniyle yaptığımız dayanışma eylemlerindeki ajitasyon ve propagandamızı "işçi sınıfının birliği ve hakların kardeşliği" ekseninde antişovenist birleşik bir işçi sınıfı mücadelesi perspektifiyle ele aldık. Bu yaklaşımın işçilerden azımsanmaz bir destek gördüğüne tanık olduk. Bu yaptıklarımızı daha önce yapmamış olmamızı da geçmiş dönemin bakiye defterine bir eksi hesap olarak kaydettik.

SDP'YE İLİŞKİN 'DERİN ANALİZLER'

SDP içinde Kürt meselesi mi sınıf meselesi mi diye tuhaf bir tartışma, geçtiğimiz zaman diliminde bir kısım eski arkadaşlarımızca yapıldı. Bu eklektik ve sonuçsuz tartışmayı bugün hem düşünsel açıdan hem de pratik açıdan geride bıraktık. Tekel direnişisi düşünsel olarak geride bırakmış olduğumuz anlayışın pratik olarak da geride kaldığını kanıtlayacak deneyler yapmamıza olanak sağladı.

Tekel direnişisine destek babından yaptığımız bazı eylemlere ilişkin sağdan soldan bazı "derin analizler" kulağımıza geliyor tabii. Tekel direnişisi ışığında bu "derin analizlere" yakından bakmanın bize teorik politik katkılar sağlayacağını düşünüyorum. Bu "derin analizler" "SDP'nin Kürt meselesini bir kanara bıraktığı ve işçici olduğuna" dair bir tespiti dayanıyor. Zavallı ve sınıf mücadelesi denilen o devasa süreçten bihaber bir yaklaşım bu.

Kanımcı böyle bir tespit ya karalamak için yapılır ya da cahillikten yapılır. Karalamak için yapılmışsa, Kürtler nezdinde SDP'nin güvenilirliğini zayıflatmak ve deyim yerindeyse Kürtlere "bakın görüyor musunuz SDP de sizi sattı, sizin gerçek dostlarınız bizim" demek istenmektedir. Eğer bu yaklaşım yalnızca karalama amaçlıysa bunun çok çirkin ve devrimcilikle alakası olmayan bir yaklaşım olduğunu söylemeye gerek yoktur. Yok, eğer SDP'nin Kürt meselesini bir kanara bıraktığı ve işçici olduğu, propagandif amacından öte gerçekten inanılan bir fikir ise, Kürt meselesinde mütevazî de olsa bedel ödemekten çekinmeyen bir hareket için böyle bir şey söyleyebilmek en az diğeri kadar vahim ve siyasal seviyesi de en az onun kadar düşüktür.

İşçi eylemlerini ekonomizm diye yaftalayanları, ulusalcılar var diye 1 Mayıs'a çıkmamayı önerenleri görmüştük ama bu denli pespayesini ilk kez görüyoruz.

İŞÇİ SINIFI VE KÜRT SORUNU

Kürt sorununun çözümü ile işçi sınıfı iktidarı arasındaki diyalektik ilişkiyi göremeyenler ne yazık ki bu iki meseleyi birbirinin karşısına koyarak tartışıyorlar. Oradan da kalkarak, SDP'nin Kürt meselesine ilişkin politik hattının değiştiğine ait fetvalar veriyorlar. Değişen bir şey elbette vardır. Ancak değişen SDP'nin Kürt sorunundaki politik çizgisi değildir. SDP'nin kuruluşundan bu yana var olan politik çizgisinin gerektirdikleri tam anlamıyla yapılmaya çalışılmaktadır. Değişen bir şey varsa o da geçmişte

olmayan bu yaklaşımdır. Dün yalnızca söylenmek ve yazılmakla yetinilen, bugün yapılmak istenmektedir.

SDP Türkiye devriminin organik bir parçasıdır. Amacı işçi sınıfının egemen bir sınıf olarak örgütlenmesi yani sosyalizmdir. Peki, bu ülkede bu denli derin sınıfsal çelişkiler yaşandığı halde neden işçi sınıfının ağırlıklı kesimi sınıf bilince sahip değildir. Neden sosyalist yapıların ağırlıklı olarak dayandıkları taban işçi değildir. Çünkü, işçi sınıfını bir müfreze olarak oligarşinin karşısına dikecek olan temel çelişkiler, şovenizm tarafından üretilen kalın ve boğucu bir sis perdesiyle örtülmüştür. Milliyetçilik edebiyatı işçilerin yaşadığı sınıfsal çelişkiyi gözden irak tutmaktadır. Asgari ücretle yaşamaya çalışan 5 nüfuslu Türk bir ailenin işçi olan reisi, kendisini ezen patrone ve devletten yakınmakta, ama söz konusu olan bir diğer ezilenin, bir Kürdün hakları olduğunda bir anda mazlum gömleğini çıkarıp askeri üniformasını giyerek devletin yanında yerini mağrur bir biçimde alabilmektedir. Oysa her ikisini de ezen, insan yerine koymayan aynı devlettir. Ezilenler cephesinin iki neferinin ortak düşmana karşı aynı cephede ve birlikte vermeleri gereken mücadele daha başlamadan devletin ürettiği milliyetçilik duyguları tarafından yerinde yok edilmektedir. Şovenizmle beslenmiş ortalama bir Türk işçi, televizyonda dillerini özgürce konuşmak için mücadele veren Kürtlere karşı öfke ve kin duymaktadır ama kendisi ile aynı işi yapan Kürt işçiden de pek hazetmemekte, en azından kendisiyle eşit olduğunu düşünmemektedir. Durumun vehametinin daha net anlaşılması için söylüyorum: Kürdün ezildiğini kabul eden sol kültüre sahip bir işçi bile, Kürde karşı kendi devletiyle bir dereceye kadar işbirliği içinde olduğunu kabul etmez. Peki bu sorun nasıl çözülebilir?

ŞOVENİZM VE ULUSALCI SOL

Ulusalci solcular, devletin ürettiği şovenizmden pek muzdarip değillerdir. Şovenizm sınıfı bölüyormuş, onları pek ilgilendirmez. Hatta işçi örgütlerken Kürt meselesini hemen hiç bahis konusu yapmazlar, yapsalar

da Kürtlerin verdikleri mücadeleye olumsuz anlamlar yükleyerek yaparlar. İşçi sınıfının ekonomik hakları temelinde bir ajitasyona sıkı sıkı sarılır ve ne kadar vahşice sömürüldüklerini anlatırken, ezilen Kürdün yaşadıklarını anlatma gereği duymazlar. Neden biliyor musunuz? Çünkü Kürtlerden bahsederlerse verili durumda işçileri örgütleyemeyeceklerini bilirler. Burjuvazinin iktidarını yıkma eylemine, burjuvazinin mamulatu şovenizmin önünde secde ederek başlarlar. Bir gün devrim yaptıklarında Kürtlere de "üç beş hak" verip Kürt sorununu çözeceklerini düşünürler. Kürtlerin eşitlenme talebini görmeyen bu ulusalcı sol anlayışların, eşitlik temelinde bir sistem kurması olanaksızdır. Kürtleri onların devrimini beklemeye teorik düzeyde olsa da mecbur kılmak en aşağılık ezen ulus şovenizminden başka bir şey değildir. Son noktada da enternasyonalizm okulundan mezun olmamış bir işçi sınıfının yapacağı devrimden bir şey çıkmayacağı ve Kürtlerin o sistemde de demokrasi mücadelelerini devam ettirecekleri beklenmelidir.

SDP'nin politika değiştirdiğini düşünenler bu çerçeve üzerine anlattıklarımızı iyi dinlemeli, yaptıklarımızı da iyi izlemelidirler. Peki SDP meseleyi nasıl koymaktadır? SDP işçi sınıfının egemen bir sınıf olarak örgütlenmesi için mücadele etmektedir. Ancak verili koşullarda işçi sınıfını bölen ve Kürt olmayan işçileri Kürtlere düşman eden şoven yaklaşımlarla hesaplaşmanın gerekliliğini görmeden, hayali bir işçi örgütlenmesi yapmanın siyasal anlamının olmadığını düşünmektedir. Bize göre demokratik bir hak olarak Kürt halkının eşitlenme talebine aldırış etmeyen ve kendi sorunu olarak görmeyen bir işçi sınıfının demokratik bir sistem kurma olanağı yoktur. Bu nedenle SDP mızrağın sivri ucunu militarizme ve şovenizme çevirmektedir.

Bizi işçilik yapmakla ve Kürt meselesindeki politik hattan sapmakla eleştirenlerle bu noktada köklü bir ayrılığa sahibiz. Onlar militarizm ve şovenizm yenilene kadar hep bu meselelerle ilgilenmek gereklidir der ve buradan hareketle kendileri gibi tutum almayanları işçilikle, giderek sosyal şovenist olmakla eleştirir-

ler. Peki işçi sınıfı ve ittifak güçlerinden oluşan en geniş emekçi kitleleri, şovenizme ve militarizme karşı mücadele etmezse batıda bu dedikleriniz nasıl geriletiler? Bunun olanağı varmı? Bence böyle bir olanak yoktur.

TEKEL DİRENİŞİ ÖĞRETİYOR

SDP'liler bugün işçileri örgütlemek, partinin üye profilini işçileştirmek için çaba sarfediyor. Ancak işçi örgütlemeyi birilerinin anladığı gibi, Kürt halkının haklı mücadelesi ve eşitlenme talebini pas geçerek yapmıyor, parti böyle bir perspektife başından beri sahip olmadı. SDPli militanların işçi sınıfına taşıdığı bilinç, Kürt halkının demokrasi mücadelesinden bağışık değildir, onunla iç içedir. Bir SDP'li, herhangi bir işçi ile temas ettiğinde ona emek ve sermaye çelişkisinden başka çelişkinin olmadığı hayali bir ülke anlatmaz. Verili durumda işçilere, emek sermaye çelişkisi ile birlikte, bu çelişkiyi açık seçik görmesinin önündeki en büyük engel olan, Kürt sorununda çözümsüzlükten kaynak alan şovenizmi ve militarizmi anlatır. Onlarla mücadele edilmeden ve dahası onlar yenilgiye uğratılmadan işçi sınıfının nihai başarıya ulaşamayacağını anlatır. Bu nedenle Kürt meselesini başkalarının değil, kendi meselesi olarak görmesi gerektiğini anlatır. Kürt ve Türk işçinin işçi sınıfı müfrezesinin eşit üyeleri olduğunu bu nedenle devletin bölücülüğüne karşı sınıfın birliğinin sağlanmasının önemini anlatır. Dahası verili durumda devrim yolundaki engellerin Kürt ve Türk halkının mücadele birliği ile aşılabileceğini söyler. Yani SDP'ye üye yapılan işçi ancak şovenizmle o ya da bu düzeyde hesaplaşarak parti üyesi olabilir. Bu tüzüksel gereklilik nedeniyle değil, programatik gereklilik nedeniyle böyledir. Evet böyle bir çalışma kabul etmek gerekir ki zordur. Tüm hayatı şovenist propagandanın altında geçen bir insanı şovenizmden arındırmak ve "ulussuz" hale getirmek kolay değildir. ama devrim denen şey de zaten bu gibi nedenlerle zordur.

SDP bugün daha önce olmadığı bazı işçi sendikalarında yer almaya başlamıştır hem de tam da anlatılan perspektifle. Son aylarda artan sayıda işçi ilişkilere ulaşmıştır, onların eğitim çalışmalarında Kürt sorunu ilk sıralardadır. Örgütlenmeye çalışan Dev-İşçi'nin manifestosu yukardaki perspektife sahiptir.

Tekel direnişine destek olmak için SDP 15 günlük sürede 10 kadar militan eylem yapmıştır. Onlarca üyesi göz altına alınmıştır. O eylemlerde en çok atılan sloganlar "Tekel işçisi yalnız değildir" sloganının yanında "yaşasın işçilerin birliği halkların kardeşliği" sloganıdır. Bu slogan durumu sanırım yeterli ölçüde özetlemektedir.

Kürt sorunundaki özgün tutumundan kaynaklı olarak geliştirdiği eylemlerle yoldaşlarını cezaevine gönderen SDP, Tekel direnişine destek olmak için özgün kavrayışının gerektirdiği şekilde eylemler geliştirmiş işgaller yapmış ve onlarca üyesini gözaltılara vermiştir. Ve bu hattın doğru olduğunu düşünmektedir.

Sözün özü SDP tüm temel tezlerini ve temel politik hattını dün olduğu gibi bugün de savunmakta ve bu hattın denemesini ve sınamasını her gün pratikte yapmaktadır. Tekel direnişi bu konuda da bizim açımızdan son derece öğretici olmuştur.